

Sterowanie i optymalizacja zakupów

Logistyka zaopatrzenia 1

Zaopatrzenie i zakupy

www.mgmt4all.com

- dr Marian Krupa

1. Optymalizacja

zasada kosztów łącznych
w logistyce zaopatrzenia

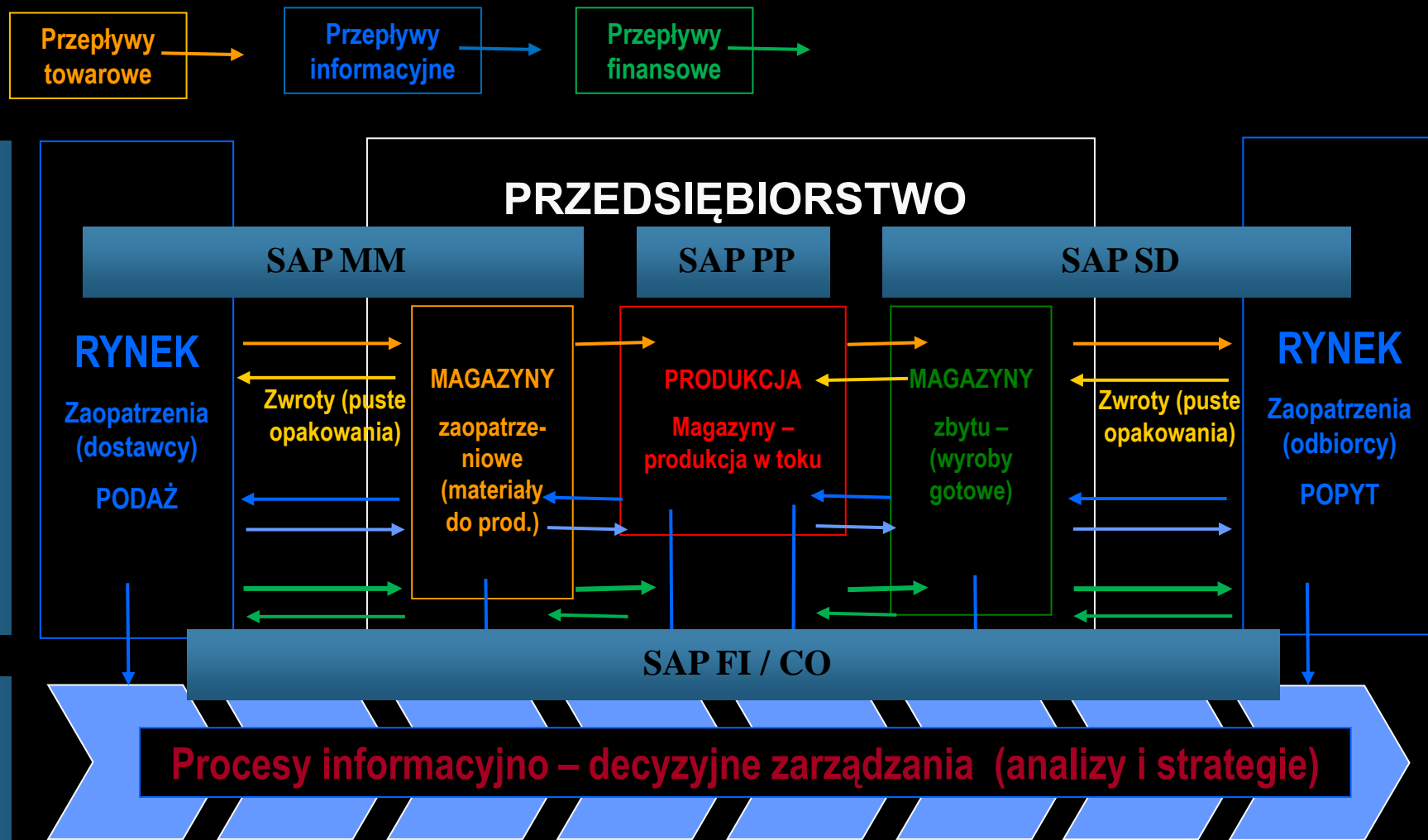

DEFINICJE

- logistyka zaopatrzenia ?
- optymalizacja ?
- zasada kosztów łącznych ?

Dylematy optymalizacyjne w logistyce

Schemat strumieni przepływów – PROCESY LOGISTYCZNE

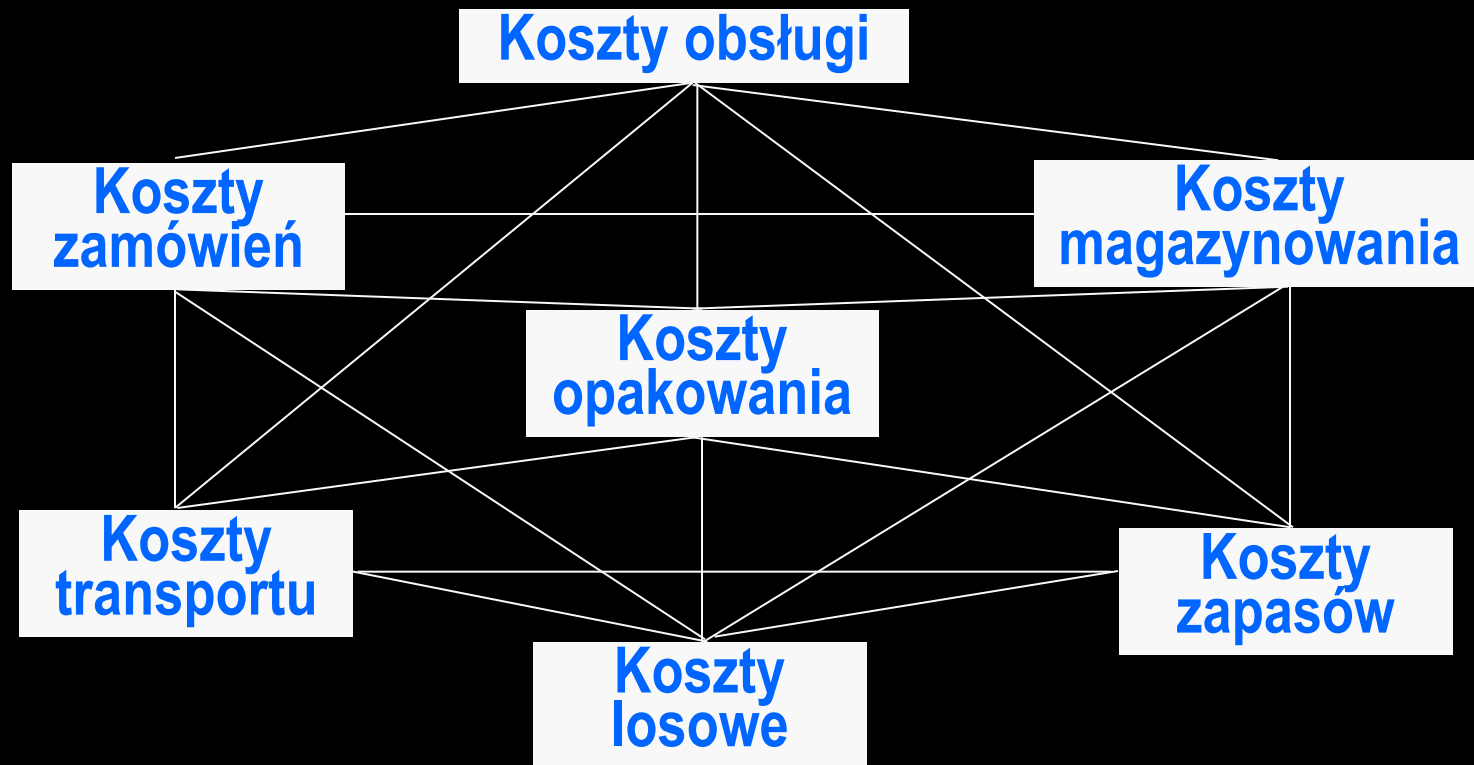
DEFINICJE

Optymalizacja:

- ✓ Metoda , sposób zaprojektowania najlepszego (?) z możliwych rozwiązań;
- ✓ uwzględniając kryteria, cechy, priorytety rozwiązania modelowego (wzorcowego).
- ✓ Optymalizacja zakłada poszukiwanie rozwiązań zgodnie z zasadą prakseologiczną – sprawnego działania (efektywne i skuteczne).
- ✓ Optymalizacja – w analizie wartości oznacza najbardziej korzystną relację stopnia spełnienia funkcji do kosztów łącznych.

Optymalizacja kosztów logistycznych

- struktura logistycznych kosztów łącznych

Optymalizacja kosztów logistycznych

- konflikt kosztów

Minimalizacja kosztów w obszarze:

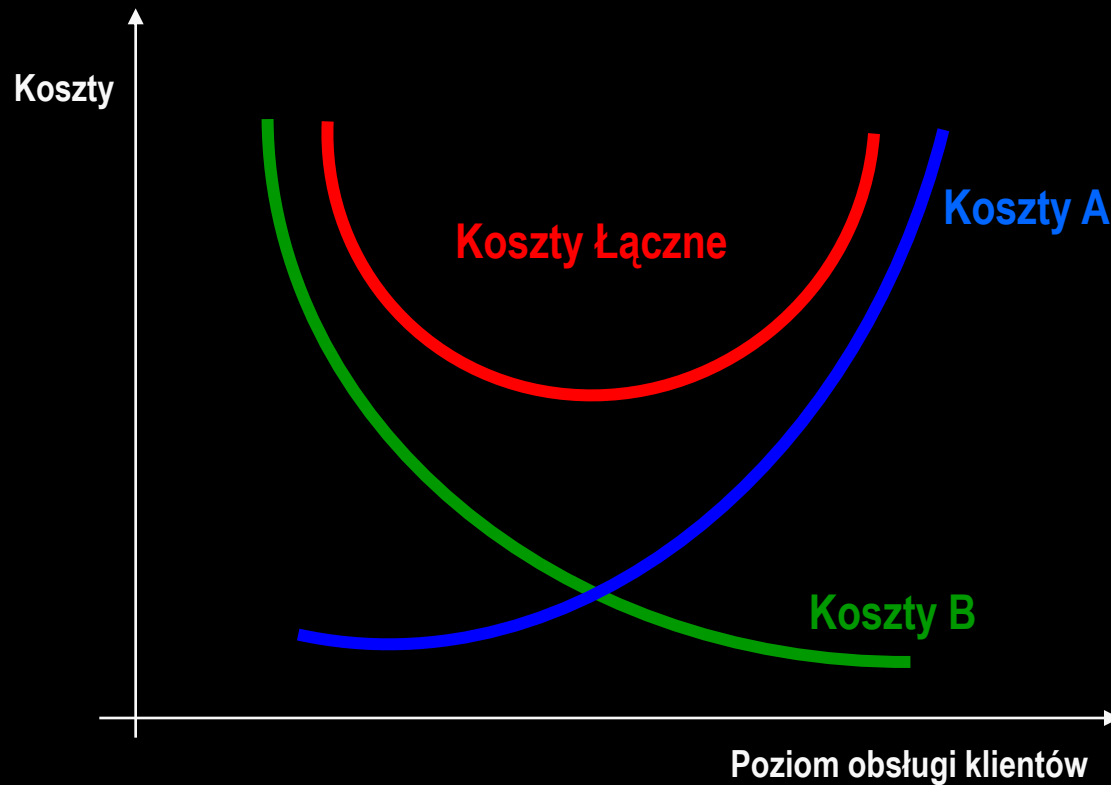
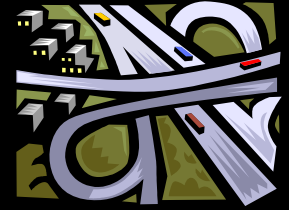
**K
O
S
Z
T
Y**
**Ł
Ą
C
Z
N
E**

Powoduje wzrost kosztów w:

Optymalizacja kosztów logistycznych

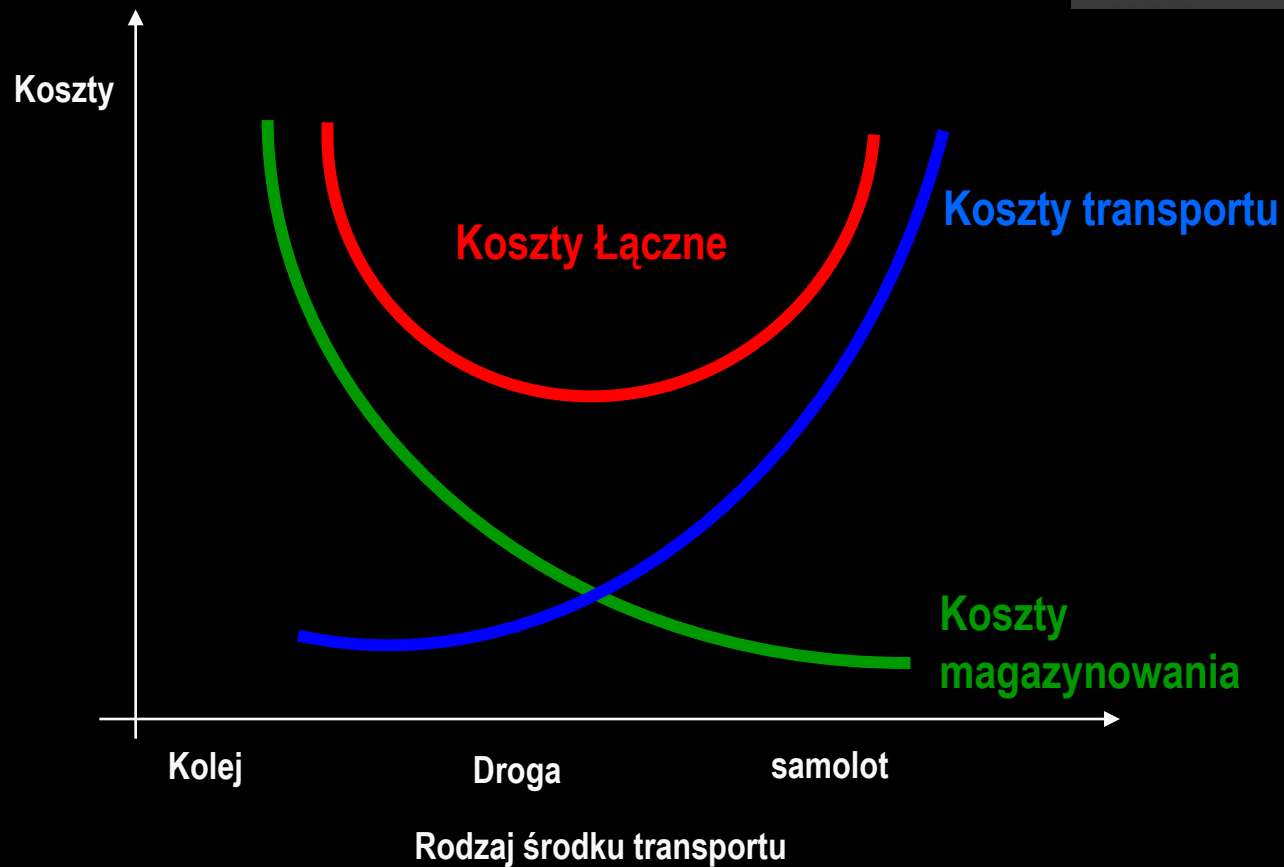
- koszty łączne parametrów A i B

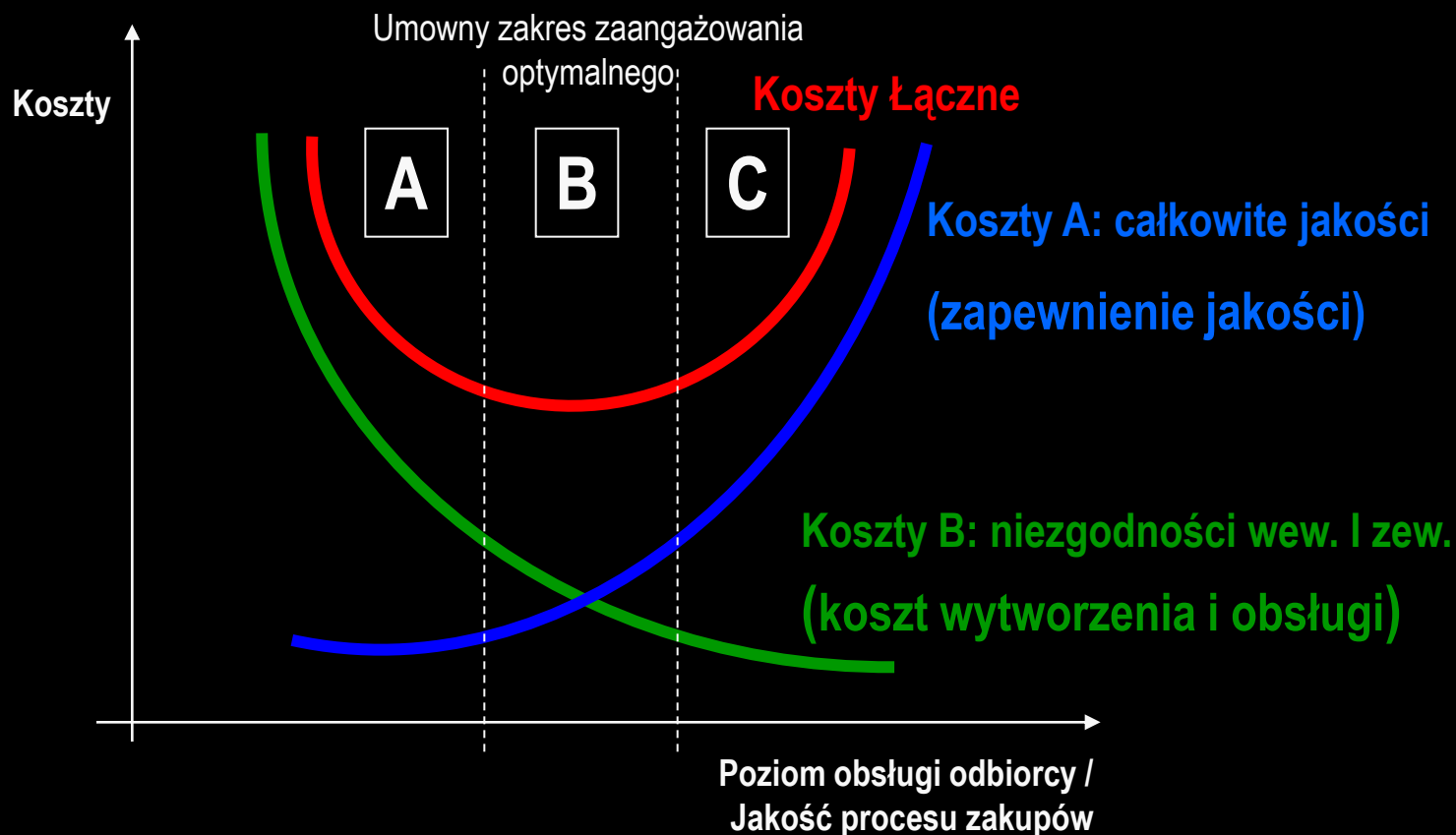
Optymalizacja kosztów logistycznych

- wybór środków transportu

Optymalizacja kosztów logistycznych

- optymalizacja kosztów jakości zaopatrzenia

PODSUMOWANIE

Optymalizacja?

Nie ma przedsiębiorstw efektywnych czy nieefektywnych, są tylko przedsiębiorstwa lepiej czy gorzej zarządzane.

P. Drucker

PYTANIA?

- dr Marian Krupa

2. Pomiedzy intuicją a zarządzaniem

– optymalny wybór dostawcy

Projekt

Zadanie:

- Firma Z prowadzi działalność wytwórczą. Jej roczne stałe zapotrzebowanie na opakowania tekturowe wynosi 1000 szt.
- Na podstawie analizy porównawczej przedstawionych ofert wybierz najlepszą.
- Podstawowym czynnikiem oceny jakości podejmowanych decyzji jest najniższy łączny koszt zakupu opakowań w zakresie 10-ciu lat, tj. $K_z \rightarrow \text{MIN}$

Projekt

Założenia:

- Każdy dostawca przedstawia ofertę sprzedaży 1000 szt. opakowań tekturowych, która zawiera:
  - 1) cenę;
  - 2) czas trwania kontraktu (w tym karę umowną za zerwanie kontraktu wyrażoną w wartościach procentowych!)
  - 3) informację nt. kondycji finansowej w postaci wskaźnika płynności (aspekt ryzyka biznesowego).

Projekt

Założenia:

- Dla każdego roku podany jest również wskaźnik wzrostu gospodarczego (aspekt koniunkturalny) w postaci PKB .
- Jakość opakowań oferowanych przez wszystkich dostawców jest jednakowa;
  - Poziom inflacji traktujemy jako *ceteris paribus*;
- Koszty związane z logistyką, magazynowaniem itd. są *ceteris paribus*.

Projekt

Dane historyczne:

Rok / PKB	DOSTAWCY					
	Firma 1	Firma 2	Firma 3	Firma 4	Firma 5	Firma 6
1998 (5,2%)	\$1500	-	-	\$1400	-	-
	1 rok	Brak danych	Brak danych	3 lata (20%)	Brak danych	Brak danych
	1,8	-	-	1,9	-	-
1999 (0,5%)	\$1300	-	-	\$1350	\$1400	-
	1 rok	Brak oferty	Brak danych	3 lata (20%)	2lata (10%)	Brak danych
	1,0	1,8	-	1,3	1,0	-
2000 (1,5%)	\$1200	\$1100	\$1100	\$1250	\$1000	-
	1 rok	3 lata (10%)	1 rok	3 lata (20%)	2 lata (20%)	Brak danych
	1,1	1,4	1,1	0,8	1,0	-

PYTANIA?

- dr Marian Krupa

Projekt

Metoda wyboru najlepszego dostawcy

Projekt

ZADANIE:

Firma Z jest producentem wysokiej klasy robotów na rynku brazylijskim.

W wyniku prac badawczo-rozwojowych jak też na podstawie badań marketingowych zauważono potrzebę uruchomienia nowej linii produktów w zakresie nowej stylistyki i funkcjonalności. W tym celu niezbędnym materiałem do produkcji nowych robotów jest zorganizowanie dostaw lustrzanej stali nierdzewnej. Potrzeby zakładu wynoszą 10 ton miesięcznie – optymalny poziom dostawy.

Okazało się jednak, po wstępnej analizie rynku krajowego, że w celu pozyskania powyższego surowca niezbędne będzie dokonanie zakupu zagranicą.

W oparciu o tabelę analityczno-diagnostyczną dokonaj wyboru najlepszego (?!) zagranicznego dostawcy.

Projekt

DANE:

Dostawca nr 1: Jest to znana firma niemiecka posiadająca wieloletnie doświadczenie w produkcji lustrzanej stali nierdzewnej. Planowany czas realizacji dostawy to ok. 8-10 tygodni od daty zgłoszenia zapotrzebowania. Zakłada się jednak zakres potencjalnego ryzyka opóźnienia na poziomie 10 dni. Cena zakupu stali wynosi 3200 EUR na tonę z terminem płatności na poziomie 90 dni. Koszty transportu z Niemiec pokrywa zamawiający i wynoszą one 1000 USD za 1 tonę. Koszt ubezpieczenia pokrywa również zamawiający w wysokości 500 USD za 1 dostawę.

Dostawca nr 2: Jest to nowa firma amerykańska (USA). Posiada niezwykle cenne certyfikaty jakości wydane przez NASA. Planowany czas realizacji dostawy to ok. 6-8 tygodni od daty zgłoszenia zapotrzebowania. Zakłada się jednak zakres potencjalnego ryzyka opóźnienia na poziomie 5 dni. Cena zakupu stali wynosi 4200 EUR na tonę z terminem płatności na poziomie 60 dni. Koszty transportu i ubezpieczenia z USA są wliczone w cenę zakupu.

Projekt

DANE:

Dostawca nr 3: Jest to nowa firma portugalska, która już współpracuje z firmą Z w realizacji regularnych dostaw stali. Planowany czas realizacji dostawy to ok. 6-8 tygodni od daty zgłoszenia zapotrzebowania. Zakłada się jednak zakres potencjalnego ryzyka opóźnienia na poziomie 15 dni. Cena zakupu stali wynosi 3300 EUR na tonę z terminem płatności na poziomie 60 dni. Koszty transportu z Portugalii pokrywa zamawiający i wynoszą one 500 EUR za 1 tonę. Koszt ubezpieczenia pokrywa również zamawiający w wysokości 500 EUR za 1 dostawę.

Dostawca nr 4: Jest to znana firma japońska w segmencie produkcji stali dla przemysłu samochodowego. W celu zwiększenia sprzedaży uruchomiła nową linię produktów, w tym lustrzanej stali nierdzewnej. Nie posiada jednak stałego odbiorcy w tym obszarze. Planowany czas realizacji dostawy to ok. 6-8 tygodni od daty zgłoszenia zapotrzebowania. Zakłada się jednak zakres potencjalnego ryzyka opóźnienia na poziomie 5 dni. Cena zakupu stali wynosi 3500 EUR na tonę z terminem płatności na poziomie 120 dni. Koszty transportu i ubezpieczenia pokrywa dostawca.

Projekt

METODYKA:

1. Zdefiniuj cel i zakres realizowanego projektu.
2. Dokonaj wyboru instrumentów (tabela analityczna) i narzędzi (Excel).
3. Zdefiniuj kluczowe czynniki oceny (5-8 czynników).
4. Określ wagi dla poszczególnych czynników.
5. Określ skale ocen dla poszczególnych czynników.
6. Dokonaj oceny wzorcowej – wprowadź oceny maksymalne.
7. W oparciu o zdefiniowaną skalę dokonaj oceny potencjalnych dostawców.
8. Przedstaw uzyskane wartości w formie graficznej.
9. Wybierz najlepszego dostawcę.
10. Przedstaw wnioski w formie krótkiego raportu.

3. Formuła WILSONA

– optymalizacja zapasów, ilości
i wielkości dostaw

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

Problem określenia właściwego poziomu zapasów i ilości/wielkości dostaw jest zagadnieniem kluczowym z punktu widzenia:

- 1) Zabezpieczenia ciągłości produkcji,
- 2) Uzyskania minimalnego całkowitego kosztu magazynowania
- 3) Uzyskanie minimalnego kosztu łącznego w zakresie realizowanych zakupów.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

Możemy przyjąć trzy strategie:

- 1) utrzymywanie **dużych stanów magazynowych**,
- 2) **rezygnacja z magazynowania** zapasów na rzecz metody „Just-in-Time” (JIT),
- 3) rozwiązania optymalizujące poziom zapasów (rozwiązanie pośrednie) – tzw. **zapasy buforowe**.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

Kluczowe czynniki analizy – założenia metodologiczne:

- 1) **przewidywalność** sprzedaży (prognoza),
- 2) **częstotliwość** i skala **wahań sezonowych** sprzedaży,
- 3) **wymagania odbiorców** w zakresie poziomu obsługi dostaw (pakietu serwisowego),
- 4) **koszty zamawiania i realizacji dostaw** (koszty stałe),
- 5) **wartość zapasów** (koszt ubezpieczenia, kapitału obrotowego),
- 6) **sprawność dostaw** (w tym ich szybkość i niezawodność),
- 7) **koszty utrzymania** zapasów na magazynie (w tym koszty kredytu obrotowego).

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

Ustalenie właściwego poziomu zapasów - warunki :

- 1) Poziom zapasów przeciętnych ($Q/2$) w przedsiębiorstwie ma zapewnić **płynność sprzedaży** (produkcji) w zakresie prognozowanego zapotrzebowania;
- 2) Przy spełnieniu poprzedniego kryterium, **suma kosztów zakupu i kosztów utrzymania zapasów** ma być **NAJNIŻSZA!**

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

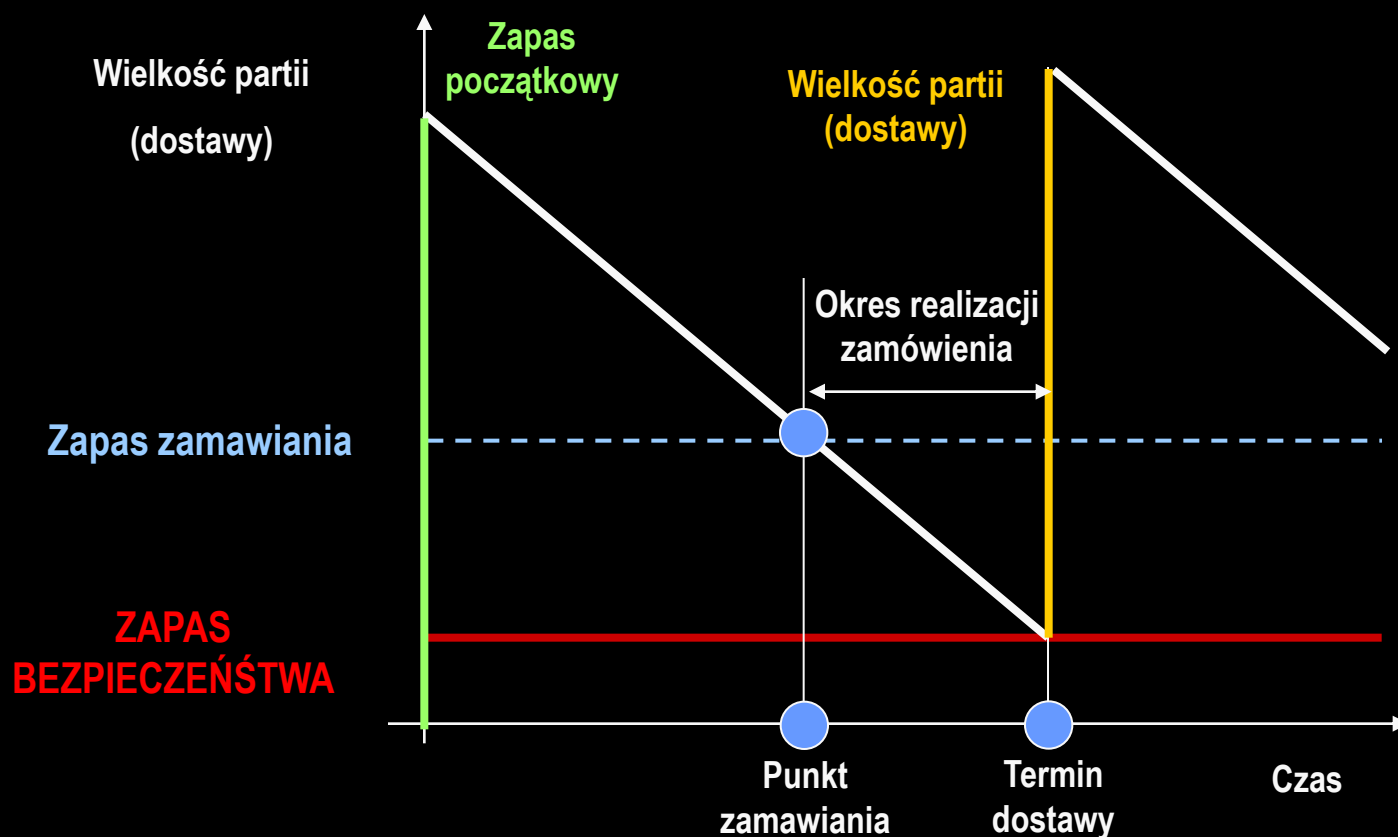
Ustalenie właściwego poziomu zapasów :

Główny wysiłek optymalizacji koncentruje się zatem na ustaleniu zapasu, **minimalizującego łączny koszt zakupu oraz koszt utrzymania stanów magazynowych.**

Niemal wszyscy autorzy opracowań z logistyki proponują zastosować **formułę WILSONA.**

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

Problem określenia właściwego poziomu zapasów jest zagadnieniem kluczowym z punktu widzenia zabezpieczenia ciągłości produkcji, czyli minimalnego kosztu magazynowania.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

(1) Punktem wyjścia jest zdefiniowanie kryterium łącznej minimalizacji kosztów dostawy i magazynowania:

$$Kz + Km + W \longrightarrow \min$$

Kz – koszty zakupu,

Km – koszty magazynowania,

W – wartość sprzedanych towarów (w cenie zakupu).

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

(2) Kolejny etap stanowi identyfikacja składowych kosztów zakupu i magazynowania.

Koszty całkowite zakupu Kz wyliczamy następująco:

$$Kz = kz \times D / Q$$

kz – koszty pojedynczego zamówienia,

D – wielkość zapotrzebowania (rocznego),

Q – wielkość jednej dostawy.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

(3) Kolejny etap stanowi identyfikacja składowych kosztów zakupu i magazynowania.

Koszty całkowite magazynowania Km można ustalić za pomocą iloczynu:

$$Km = km \times Q / 2$$

km – koszty składowania jednostki jednego zapasu (materiału),

Q – wielkość jednej dostawy.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

(4) Wartość sprzedanych towarów (w cenie zakupu) zapiszemy według następującej formuły:

$$W = c \times D$$

c – cena zakupu jednostki,

D – wielkość sprzedaży - POPYTU.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

Aby znaleźć minimum kosztów łącznych zakupów, należy przyrównać do zera pierwszą pochodną ich sumy ze względu na wielkość dostawy:

$$(k_z \times D / Q + k_m \times Q / 2 + c \times D) = 0$$

Ostateczna postać (f. pochodnej) **formuły Wilsona**:

$$Q = \sqrt{2k_z \times D / k_m}$$

$$Q = \sqrt{\frac{2k_z \times D}{k_m}}$$

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

Zadanie:

- Na podstawie podanych danych o trzech dostawcach (Logistics 1, Logistics 2 i Logistics 3 oraz własnych potrzebach i kosztach magazynowania przy zastosowaniu formuły Wilsona wybierz najbardziej optymalne rozwiązanie.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

DANE:

Dostawcy	Planowana dostawa (Q)	k_z	POPYT (D) (W)	k_m	k_m'	w (c)
Logistics 1	400 szt.	20 zł / szt.	20 000 szt.	2 zł / szt.	4 zł / szt.	50 zł/szt.
Logistics 2	600 szt.	15 zł / szt.	20 000 szt.	2 zł / szt.	4 zł / szt.	50 zł/szt.
Logistics 3	800 szt.	10 zł / szt.	20 000 szt.	2 zł / szt.	4 zł / szt.	50 zł/szt.

gdzie:

Q – planowana wielkość dostawy

k_m – koszt składowania jednostki, jednego zapasu (materiału)

k_m' – nowy koszt składowania jednostki, jednego zapasu (materiału)

W – popyt / całkowita wartość sprzedaży

w (c) – cena sprzedaży 1 sztuki wyrobu

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

$$Q = \sqrt{\frac{2k_z \times D}{k_m}}$$

METODYKA:

1. Oblicz optymalną wielkość dostawy (Q_{opt}) dla trzech dostawców: **formuła Wilsona**
2. Oblicz liczbę dostaw (L_d) w ciągu roku: $L_d = D / Q$
3. Oblicz częstotliwość dostaw (C_d): $C_d = 365 \text{ dni} / L_d$
4. Oblicz koszt (K_z) i wartość sprzedaży (W) jednej dostawy: $K_z = k_z \times Q$; $W = w \times Q$ oraz oblicz różnicę wartości W i K_z
5. Oblicz ilość (I_{sz}), koszt (K_{sm}) i wartość (W_{sz}) średniego zapasu:
  - $I_{sz} = Q / 2$
  - $K_{sm} = (Q / 2) \times k_m$
  - $W_{sz} = (Q / 2) \times w$
6. Sprawdź otrzymane wyniki w skali rocznej dla wszystkich dostawców, tzn. oblicz roczny całkowity koszt logistyczny (CKL), tj. roczny koszt realizacji dostaw + roczny średni koszt utrzymania zapasów (K_m): $CKL = (L_d \times K_z) + (Q/2 \times L_d \times K_{sm})$
7. Wybierz w oparciu o dokonane obliczenia **optymalnego dostawcę**.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

METODYKA - opcjonalnie:

1. Powtórz obliczenia dla nowego parametru k_m' . Wybierz optymalnego dostawcę.
2. Wykonaj obliczenia dla wartości k_z mniejszej o 5 zł. dla każdego dostawcy. Wybierz optymalnego dostawcę.

Metoda Wilsona – optymalizacja dostaw

WNIOSKI – analiza relacji wartości kz do km :

- 1) Koszt jednostkowy dostawy towaru jest mniejszy od jego magazynowania ($kz / km > 1$), należy **zwiększyć wielkość zamówienia** - wielkość przeciętnego zapasu ($Q / 2$).
- 2) Koszt dostawy 1 towaru jest znacznie wyższy od jego magazynowania ($kz / km \ll 1$), należy **zmniejszyć ilość dostaw** – wzrost poziomu zapasów.
- 3) Wynik $kz / km < 1$ preferuje **obniżenie pojedynczych dostaw i przeciętnych zapasów na rzecz wzrostu liczby dostaw w ciągu roku.**

PYTANIA?

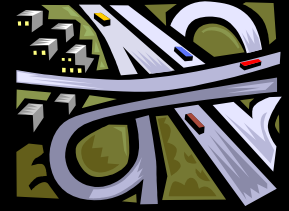
- dr Marian Krupa

4. Zasada środka ciężkości

– optymalna lokalizacja punktu
logistycznego

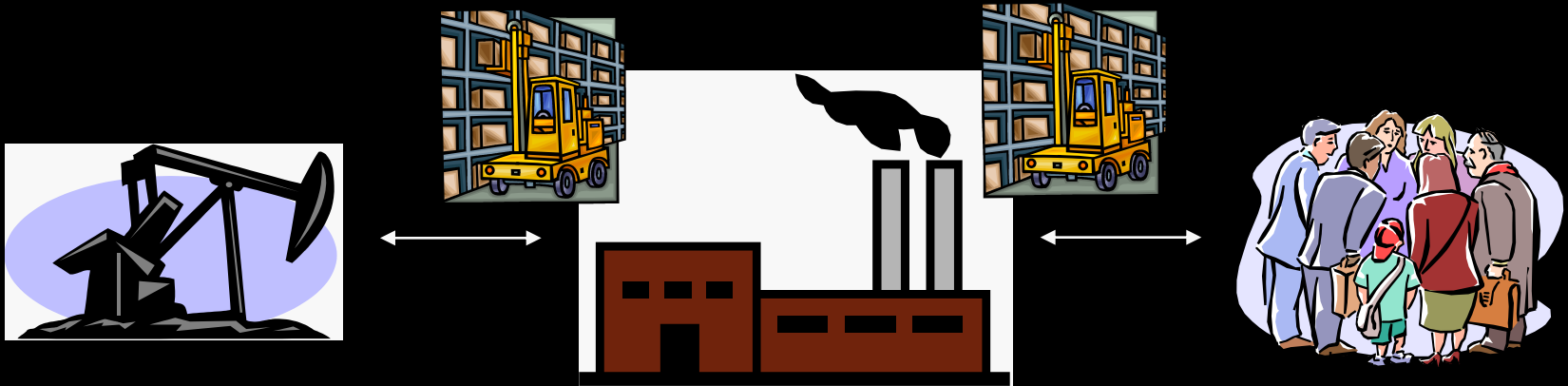

WPROWADZENIE

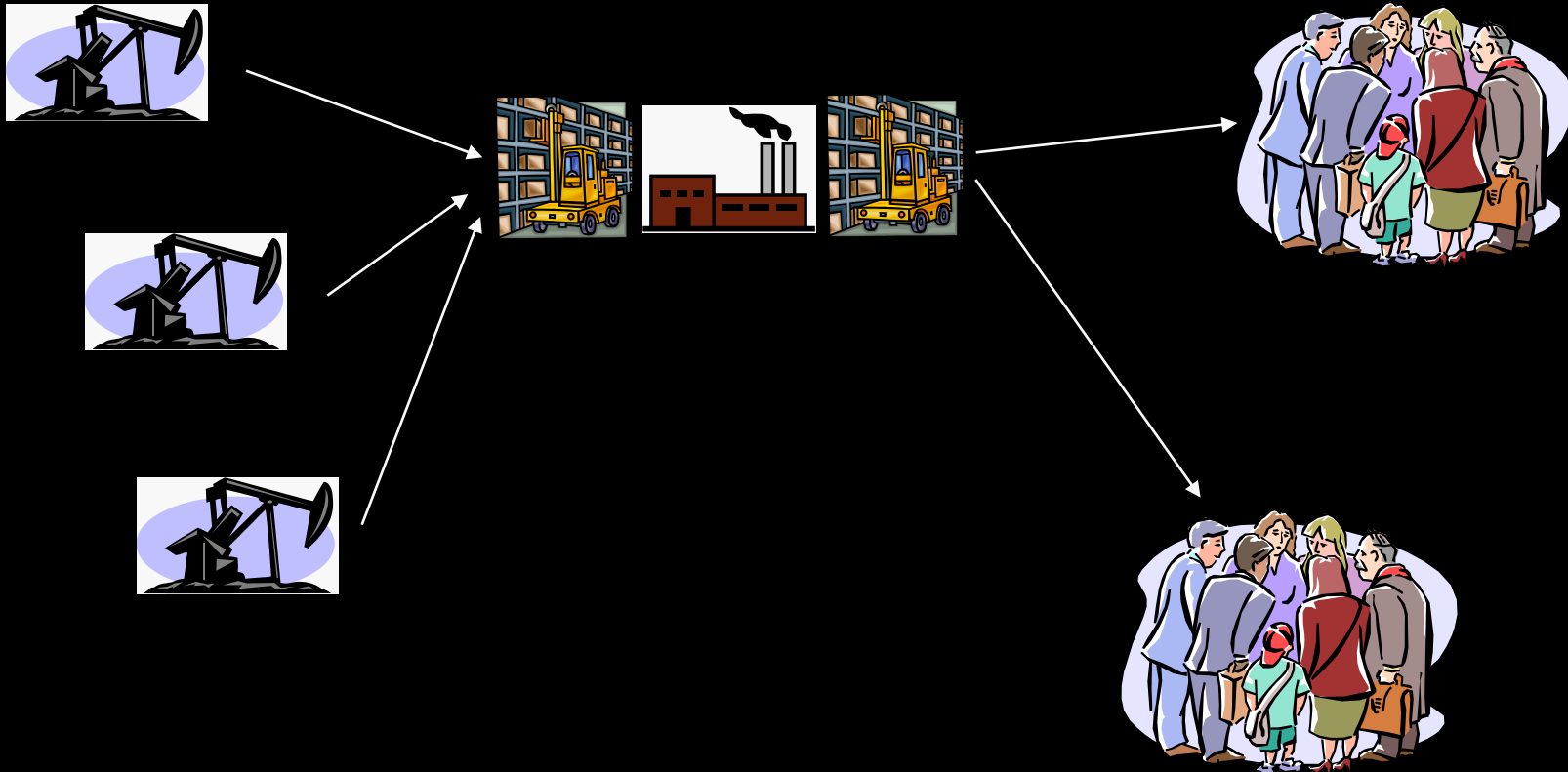
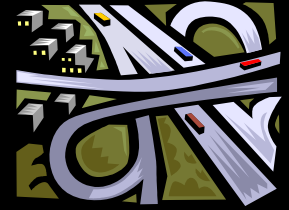
Problem lokalizacji punktów logistycznych:

- ✓ Decyzje dotyczące lokalizacji obejmują:
  - zakłady produkcyjne, magazyny
  - względem źródeł zaopatrzenia
  - jaki rynków.

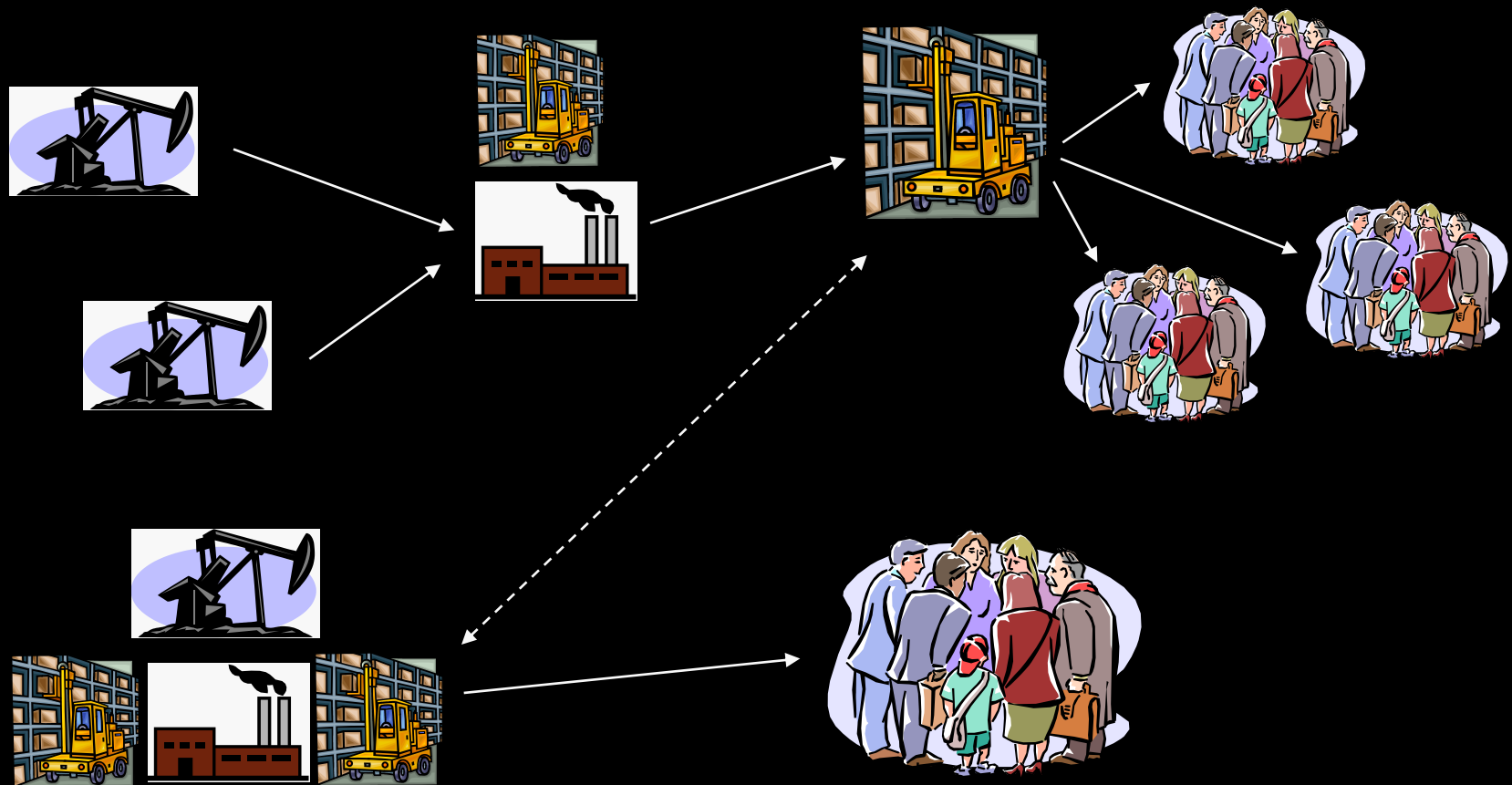
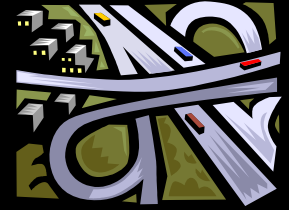
PROBLEMY LOKALIZACJI

Lokalizacja źródeł dostaw i rynków zbytu:

PROBLEMY LOKALIZACJI

Lokalizacja źródeł dostaw i rynków zbytu:

PROBLEMY LOKALIZACJI

Lokalizacja w strukturze logistycznej polega na:

- ✓ Wybraniu miejsca **usytuowania geograficznego** zakładów produkcyjnych, magazynów, punktów sprzedaży hurtowej i detalicznej, centrów logistycznych i usługowych itp.,
- ✓ czyli tych punktów, w których materiały, półfabrykaty czy produkty gotowe **zatrzymują się tymczasowo** w drodze do ostatecznego odbiorcy - tzw. „end user”.

D. Kisperska-Moroń, *Podstawy podejmowania decyzji logistycznych w przedsiębiorstwie*, AE w Katowicach, Katowice 1995.

PROBLEMY LOKALIZACJI

Cele operacyjne – aspekt lokalizacji:

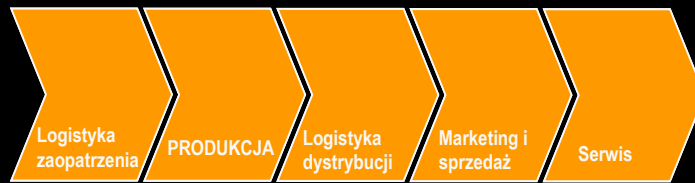
1. Gotowość zaspokajania zmieniających się **potrzeb klienta**.
2. **Natychmiastowa gotowość dostarczenia** określonego towaru na czas i na właściwe miejsce w wymaganej ilości.
3. Unikanie **dużych zapasów** – minimalizacja kosztów.
4. **Sprawność i wysoka jakość** w realizacji różnorodnych usług logistycznych.
5. **Niskie koszty** stałe i operacyjne.

PROBLEMY LOKALIZACJI

Zarządzanie strategiczne:

- ✓ Dobrze (optymalne) decyzje lokalizacyjne tworzą korzystne warunki do racjonalnego ekonomicznie wyboru (**cele strategiczne**) i sprawnego zarządzania procesami transportu i zapasami.

D. Kisperska-Moroń, *Podstawy podejmowania decyzji logistycznych w przedsiębiorstwie*, AE w Katowicach, Katowice 1995.

PROBLEMY LOKALIZACJI

Dylematy decyzyjne – złożoność problemu:

1. Wybór ostatecznej lokalizacji punktu logistycznego jest zagadnieniem złożonym – należy wziąć pod uwagę **różne czynniki** ilościowe i jakościowe.
2. Poprawne wykonanie **analizy kosztowej** - nowej, ulepszonej struktury organizacyjnej.
3. Zastosowanie **aplikacji informatycznych** w celu rozwiązywania bardzo skomplikowanych i wielowymiarowych problemów lokalizacyjnych.
4. **Wybór priorytetów** z perspektywy podejmowania ostatecznych decyzji.
5. **Dobór odpowiedniej metody**, techniki (instrumentu, narzędzia) do rozwiązania zdefiniowanego problemu.

PROBLEMY LOKALIZACJI

Różne perspektywy decyzyjne:

- ✓ Regionalna
- ✓ Krajowa
- ✓ Międzynarodowa / globalna

PROBLEMY LOKALIZACJI

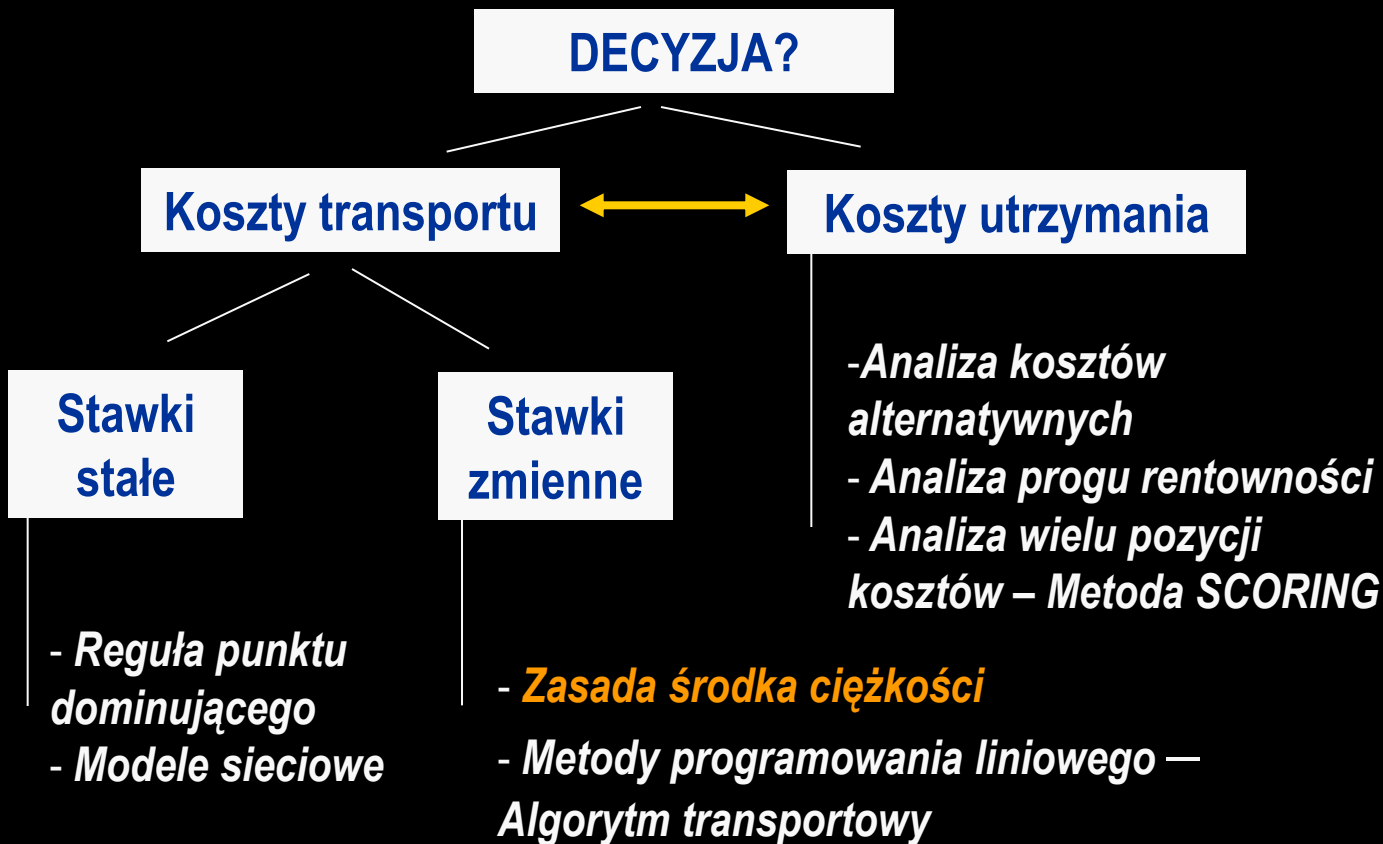

Techniki projektowania struktur logistycznych:

- ✓ Analiza kosztów alternatywnych
- ✓ Zasada punktu dominującego
- ✓ **Zasada środka ciężkości**
- ✓ **Modele sieciowe:**
  - Problem najkrótszej drogi
  - Problem maksymalnego przepływu przez sieć
  - Problem minimalnego drzewka rozpiętego na sieci
  - Problem komiwojażera
- ✓ Arkusz kalkulacyjny - SOLVER (MS Excel)

PROBLEMY LOKALIZACJI

Proces decyzyjny:

✓ Zasada
środka
ciężkości

Projekt: *Problem lokalizacji*

ZADANIE

1. Wskaż na najbardziej optymalne (najniższy koszt usług transportowych) miejsce lokalizacji centralnego punktu logistycznego (hurtownia).

Projekt: *Problem lokalizacji*

METODYKA

1. Definiowanie celu i zakresu
2. Wprowadź skale na dołączonej mapce Europy - osie współrzędnych X i Y.
3. Wyznacz wartości współrzędne dla poszczególnych punktów S (zaopatrzenie) i M (zbyt).
4. Wprowadź dane do dołączonej tabeli.
5. W oparciu o wskazaną formułę, dokonaj odpowiednich obliczeń – wyznacz wartości współrzędne (X;Y) dla nowego zakładu produkcyjnego.
6. Zaznacz na mapce obliczony punkt. Podaj nazwę kraju oraz najbliższej stolicy.
7. Wykonaj podobne działania dla wariantu II.
8. Przedstaw wnioski.
9. Opcjonalnie: wykonaj podobne obliczenia przy pomocy MS Excel.

Projekt: *Problem lokalizacji*

MAPA

Projekt: *Problem lokalizacji*

FORMUŁA

$$C = \frac{\sum_1^m r_i d_i S_i + \sum_1^m R_i D_i M_i}{\sum_1^m r_i d_i + \sum_1^m R_i D_i}$$

C – współrzędne środka ciężkości X/Y

M_i – odległość od punktu 0 układu współrzędnych do punktu lokalizacji rynku zbytu produktu i – współrzędne dla **rynku zbytu**

S_i – odległość od punktu 0 układu współrzędnych do punktu lokalizacji źródła surowca – współrzędne punktu **źródła zaopatrzenia**

D_i – masa (objętość) gotowego produktu sprzedanego na rynku i

d_i – masa (objętość) surowca zakupionego w źródle i

R_i – stawka transportowa za przewóz wyrobu gotowego *i /odległość*

r_i – stawka transportowa za przewóz surowca *i /odległość*

Podsumowanie zajęć

